

ਲੀਚੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ - ਇੱਕ ਲਾਭਦਾਇਕ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਉੱਦਮ

ਅਲਮਵਤੀ ਪੋਗੋਨਰ, ਐਸ.ਪੁਰਬੇ, ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਾਥ, ਐਸ.ਡੀ.ਪਾਂਡੇ ਅਤੇ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਫਲਾਂ

ਇੱਕ ਆਸ਼ਾ ਭਰਪੂਰ ਮੁੱਲ ਸੰਵਰਧਨ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਅਕਸਰ ਉੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਈ ਸੀਏ ਆਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਲ ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਲੀਚੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੀਚੀ ਵਿਕ੍ਰੇਤਾ/ ਗੀਟੇਲਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਲੀਚੀ ਕਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਲੀਚੀ ਦਾ ਦਿਲ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਲੀਚੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਫਸਲ ਵਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਫਾਇਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਹਰ ਲੀਚੀ ਕਿਸਾਨ, ਫਸਲ ਦੀ ਕਟਾਈ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਚੋਲੀਏ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਫਸਲ ਵੇਚ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੀਆਂ ਫਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਲੀਚੀ ਦੀ ਕਟਾਈ/ਤੁੜਾਈ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਬਾਗ ਦੀ ਤੁੜਾਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੀਚੀ ਦੀ ਤੁੜਾਈ 15 ਤੋਂ 20 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਪੇਰੀ ਕਾਰਪ ਬ੍ਰਾਊਨਿੰਗ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫਲ ਦਾ ਰੰਗ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਲ ਤੋਂ ਭੂਰਾ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਤੋੜੀ ਗਈ ਲੀਚੀ ਸਾਧਾਰਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ 24 ਤੋਂ 48 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਟਾਫਟ ਖਰੀਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਫਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਭੂਰੇ ਫਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਦਾ ਸਥਾਨਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਲੀਚੀ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਸ ਨਾਲ ਜਿਆਦਾ ਵਧੀਆ ਵਿਕਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਉਪਰ ਵੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਦੂਰ ਸਥਾਨਾਂ ਤੱਕ ਭੇਜਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਲਦੀ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਫਲ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਢੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਲੀਚੀ ਕਿਸਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਗ ਦੇ ਦਿੰਦੇ

ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਆਸਾਨ ਉਪਲੱਬਧ ਇਕਲਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਮੁੱਲ ਤਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ- ਉਹ ਹੈ ਘੱਟ ਕਮਾਈ।

ਚੰਦਰਕੁਮਾਰੀ ਲੀਚੀ ਸੁਕੈਲਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਲ ਸੰਵਰਧਨ - ਆਈ ਸੀ ਏ ਆਰ ਐਨ ਆਰ ਸੀ ਐੱਲ ਦੀ ਪਹਿਲ

ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕਟਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫਸਲ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਫਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੋਸ਼ਣ ਭਰਪੂਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਨਾਲ ਫਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵੀ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕਰਕੇ ਫਲ ਦਾ ਭੰਡਾਰਨ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੰਡੀਕਰਨ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰ ਸਕੇ, ਦੂਸਰਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਪੂਰਤੀ ਕਰੇ ਅਤੇ ਵੇਚ ਸਕੇ।

ਆਈ ਸੀ ਏ ਆਰ ਅਤੇ ਬੀਚੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ (ਐਨ ਆਰ ਸੀ ਐੱਲ), ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ, ਬਿਹਾਰ ਨੇ ਲੀਚੀ ਤੋਂ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਮਿਆਰੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਉਦਯੋਗ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਵੇ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਫੰਡਿੰਗ ਦੀ ਕਮੀ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਸਹਿਯੋਗ

ਨਾ ਹੋਵੇ, ਹਿਤਧਾਰਕਾਂ ਲਈ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਲਗਭਗ ਅੰਧਾਰਾ ਰਿਹਾ।

2014 ਤੋਂ 2017 ਦਰਮਿਆਨ, ਐਨ ਆਰ ਸੀ ਐੱਲ ਨੇ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂ ਆਪਣੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਮੇਲਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ, ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਇਲਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੀਚੀ ਦੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਹਾਰਕ ਵਪਾਰਕ ਮੌਕੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਿਵਹਾਰਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੇਚਿਆ। ਲੀਚੀ ਉਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਪਸੀ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਉੱਦਮ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੀਚੀ ਤੋਂ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਪੇਅ ਪਦਾਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪ੍ਰਤਿਭਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਅ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਵਰਤੋਂ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ, ਭੋਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ, ਭੰਡਾਰਨ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹਨਾਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰਸੋਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਪੇਅ ਪਦਾਰਥ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ 2018 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਇਹ ਲਹਿਰ ਜੋਰ ਫੜਨ ਲੱਗੀ।

ਅਨੁਜ ਕੁਮਾਰ ਆਪਣੇ ਲੀਚੀ ਅਤੇ ਅੰਬ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨਾਲ - ਪੁਸਾ, ਸਮਲਤੀਪੁਰ

ਟੇਬਲ - ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੁਜ ਕੁਮਾਰ ਰਾਏ ਦੇ ਲੀਚੀ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨੀ ਦਾ ਵਾਧਾ

ਮੰਡੀਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਰ	ਤਾਜੇ ਫਲ	ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ	ਕੁੱਲ ਆਮਦਨੀ
ਸਾਡੀ ਫਸਲ ਵਿਚੋਲੀਏ ਨੂੰ	3000 ਕਿਲੋ	ਨਹੀ	40000/-
ਕੁੱਝ ਫਸਲ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ	2500 ਕਿਲੋ	500 ਕਿਲੋ	1,12,500/-
ਸਾਰੀ ਫਸਲ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ	ਨਹੀ	3000 ਕਿਲੋ	4,75,000/-

ਕੁੱਝ ਮਲਾਲ- ਧਾਰੀ :-

ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕੁਰਗਾਨੀ ਬਲਾਕ ਦੇ 55 ਸਾਲਾਂ ਕਿਸਾਨ ਰਾਮ ਸਰੋਵਰ ਆਪਣੇ ਅੰਸ ਦੇ 10 ਰੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬੜੀ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਜੋਗੀ ਆਮਦਨੀ ਕੱਢ ਪਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਰਾਜੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਐਨ.ਆਰ.ਸੀ.ਐੱਲ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਮਿੱਥੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਅੰਬਾਂ ਦਾ ਸੁਕੈਸ਼ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਰੈਡੀ-2 ਸਰਵ ਉਤਪਾਦ ਬਣਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਗਵਾਂਢੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲੀਚੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲੀਚੀ ਪਲਪ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਾਂਗ ਇੱਥੇ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਜੁਤਾਈ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਅਤੇ ਰਾਮ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਕੁੱਝ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਖੇਤੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਲੀਚੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸ ਕੰਮ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ ਰਾਮ ਸਰੋਵਰ ਆਪਣੇ 24 ਸਾਲਾਂ ਪੁੱਤਰ ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਲੀਚੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਅਤੇ ਵਿਕ੍ਰੇਤਾ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਪਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਲ 2018 ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ, ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਲਾਭ ਆਪਣੇ ਬਿਜਨੈਸ ਵਿੱਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਲੀਚੀ ਪਲਪ ਖਰੀਦ ਸਕਣ। ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ 'ਰਾਮ ਸਰੋਵਰ ਐਗ੍ਰੋ ਫੂਡਜ਼' ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਲੀਚੀ ਪਲਪ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਲੀਚੀ ਸਕੇਸ ਅਤੇ ਕੈਸੀ ਟੂ ਸਰਵ ਉਤਪਾਦ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ, ਹੋਲਟ ਅਤੇ ਢਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-

ਵੱਖ ਸਵਾਦਾ ਵਾਲੇ ਤਾਜੇ ਪੇਅ ਪਦਾਰਥ ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਤੋਂ ਪਟਨਾ, ਹਾਈਵੇ ਤੇ ਰਿਟੇਲ ਸਟੋਰਾਂ ਉੱਪਰ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਰੂਟ ਤੇ ਟ੍ਰੈਵਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 3 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰੋਵਰਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਲੀਚੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲੀਚੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇੱਕ ਗੁਣ ਜੋ ਲੀਚੀ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਫਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਸਵਾਦ - ਉਸ਼ਣ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਨਕ। ਇਸਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੇਅ ਪਦਾਰਥਾਂ, ਆਈਸਕ੍ਰੀਮ ਅਤੇ ਮਿਠਾਈ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਜਿਵੇਂ ਅਗਰਬੱਤੀ ਅਤੇ ਮੇਕਅੱਪ ਦੇ ਸਮਾਨ ਜਿਵੇਂ ਲਿਪਸਟਿਕ ਤੱਕ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇਗੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਮਸਤੀਪੁਰ ਦੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਕਿਸਾਨ ਅਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਰਾਏ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੀਚੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਉੱਪਰ ਕੰਮ ਕਰਨ। ਅਨੋਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਲੀਚੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਉਪਲੱਬਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਲੀਚੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸਦਾ ਮਨਮੋਹਕ ਸਵਾਦ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫਾਇਦੇ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਮਿਲ ਸਕਣ। ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਅਲੀਕੋੜ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ 5 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਸਮਬਦੀਪੁਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੌ ਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾ ਸੜਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਏਨੀ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਅਨੋਜ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਦਾ ਰੋੜਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਰਵੱਈਆ ਕਾਫੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਰੱਖਿਆ। ਮਈ 2021 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ਤੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਲੀਚੀ ਦਾ ਮੰਡੀਕਰਨ ਕਾਫੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਅਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਪਰ ਅਨੋਜ ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇੱਕ ਮੌਕੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦੇ ਲਈ ਮਜਬੂਤੀ ਨਾਲ ਖੜਾ ਸੀ ਉਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਲੀਚੀ ਬੜੀ ਹੀ ਜਲਦੀ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਫਲ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਉੱਪਰੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਲਾਕ-ਡਾਊਨ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਰ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਘਾਟ ਗਿਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਪਲਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਾਂਗਾ। ਐਨ ਆਰ ਸੀ ਐਲ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਨੋਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਬਚਾਈ ਸਗੋਂ ਲੀਚੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਸਪਨਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਉਸਦੇ 60 ਲੀਚੀ ਦੇ ਰੁੱਖ ਉਸਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ 60000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਮਦਨੀ

ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿੱਚੋਂ ਬੀਜ ਨੂੰ ਵੇਚਦਾ ਸੀ। ਪਰ 2020 ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ 10 ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਫਲ ਜੋ ਕਿ 500 ਕਿੱਲੋ ਸੀ, ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕਰਕੇ ਪੇਅ ਪਦਾਰਥ ਬਣਾ ਕੇ 79200 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਲੀਚੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਇਹੀ ਤਕਨੀਕ 'ਮੱਲਿਕਾ' ਅੰਬ ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਉਸਦੇ ਉਤਪਾਦ ਸਥਾਨਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕਦੇ ਹਨ। ਰਾਮ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦ ਵੇਚਣ ਲਈ ਪੂਸਾ ਅਤੇ ਸਮਸਤਪੁਰ ਦੇ ਹੋਟਲ, ਢਾਬਿਆਂ, ਕੈਟਰਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਰਿਟੇਲ ਸਟੋਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੋਜ ਦਾ ਖੇਤੀ-ਢਾਚਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ਲਾਘਾ ਅਤੇ ਜਿਕਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਅਵਸਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ 5 ਏਕੜ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲਾਂ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹਨ, ਜੋ ਉਸਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ, ਇਹ ਹਨ - ਲੀਚੀ, ਅੰਬ, ਸੇਬ, ਆੜੂ, ਅਲੂਚਾ, ਕਿੰਨੂ, ਨਿੰਬੂ, ਅੰਗੂਰ, ਜਾਮੁਨ, ਆਂਵਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸਾਰੇ। ਅਨੋਜ ਗਏ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਆਪਣੀ ਜਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਫਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕਰਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨ ਅਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟਡ, ਝਾਪਤਾ, ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਕੰਪਨੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੀ ਪਹਿਲ ਰਾਹੀਂ ਮਹਿਲਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਮਦਨੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਕੰਪਨੀ ਅੱਗੇ ਆਈ ਅਤੇ ਮਾਰਚ 2020 ਵਿੱਚ ਆਈ.ਸੀ.ਏ.ਆਰ.ਐਨ.ਆਰ.ਸੀ.ਐੱਲ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਉਦਮ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ' ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆਂ ਮਈ-ਜੂਨ ਦੇ ਲੀਚੀ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ 20 ਟਨ ਦੇ ਲਗਭਗ ਲੀਚੀ ਪਲਪ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਲੀਚੀ ਤੋਂ ਸੁਕੈਸ ਅਤੇ ਰੈਡੀ-ਟੂ ਸਰਵ ਉਤਪਾਦ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਗਰੁੱਪ ਅੱਗੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲੀਚੀ ਦੀ ਵੈਲਿਯੂ ਚੇਨ ਤੋਂ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਆਮਦਨੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਸੁਧਰ ਸਕੇ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕਦਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਵੱਡੀ ਢਾਬੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੁਰਕੀ ਵਾਂਗ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਇਹ ਸਭ ਬਹੁਤ ਉਤਸਾਹ ਜਨਕ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਚੰਗੇ ਬਦਲਾਅ

ਦੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹਨ। ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਤੇ ਦਿਲਚਪਸੀ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਠੀਕ ਵੀ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਹੀ ਲੀਚੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸੰਕੇਤ/ਸੱਚ ਦੇ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਸਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐੱਮ ਵੀ ਸਕੀਮ ਦੇ ਇੱਕ ਜਿਲ੍ਹਾ ਇੱਕ ਉਤਪਾਦ ਅਧੀਨ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜਿਲ੍ਹੇ ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ, ਪੂਰਬੀ ਚੰਪਾਰਨ ਅਤੇ ਸੀਤਾਮੜੀ ਲੀਚੀ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ।

ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ : ਕੁੱਝ ਉਹ ਕਾਰਨ ਜਿੰਨਾ ਨੇ ਨਾਮ ਸਰੋਵਰ ਅਤੇ ਅਨੋਜ ਗਏ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਘਰ ਦੀ ਰਸੋਈ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ :-

ਇਕ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕਲੌਤਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਮੱਧਮ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਉਪਯੋਗਪਤੀ ਬਣਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਰਿਹਾ ਦੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਰਸੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਯੂਨਿਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੂਖਮ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਤਕਨੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਬਾਰੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਹੀ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਸਿੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ

ਕਾਮੇ ਪੈਕਿੰਗ ਲਈ ਲੀਚੀ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਜਾ ਕੇ ਕਰ ਸਕਣ। ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਤੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਭਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ, “ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੱਕੋ ਬਾਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲਾਂ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸੁਪਨੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁੱਝ ਵੱਡਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜਲਦੀ ਕਰਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਫਲ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਆਧਾਰਭੂਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਹੀ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਉਤਪਾਦ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸਕਾਂਗਾ ਜੋ ਕਿ ਵਿਕੇ।”

ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਹਿਯੋਗ:-

ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ/ਉੱਦਮਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਕਦਮ ਉੱਦਮ ਤਕਨੀਕੀ ਕੌਸ਼ਲ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਹਾਇਤਾ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਖੜੇ ਕਰਨ ਤੱਕ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਈ.ਸੀ.ਏ.ਆਰ. ਕੇ ਵੀ ਕੇ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਵਪਾਰ ਇਨਫਿਊਲੇਸ਼ਨ ਇਕਾਈਆਂ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਸਤਾਂਤਰਣ ਸੈਕਸ਼ਨ ਖੇਤੀ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਤੇ ਸਟਾਰਟਪ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁਲਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਆਈ ਸੀ ਏ ਆਰ-ਐਨ ਆਰ ਸੀ ਐਲ ਵਿਖੇ, ਈ.ਡੀ.ਪੀ ਅਧੀਨ ਸਿਖਲਾਈ ਤੇ ਬਾਅਦ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਉਪਕਰਨ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਵਾਦੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਇਰਿੰਗ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਊਟਰ ਹਾਇਰਿੰਗ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਮੰਡੀਕਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਜਰੂਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਫ ਐਸ ਐਸ ਏ ਆਈ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਜੋਖਿਮ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਹੀ ਹਨ।

ਸੁਪਨੇ ਵੱਡੇ, ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਥੋੜੇ ਤੋਂ

ਸੁਪਨੇ ਦੇਖਣਾ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਦੂਸਰੀ। ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਉਦਯੋਗ ਉੱਪਰ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਸਰਲ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਆਸਾਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਲਈ ਵੱਡਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਉਤਪਾਦ ਬਣਾਵੇ, ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੇ। ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਵੱਡਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸਦਾ ਉਤਪਾਦ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕੇਗਾ। ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਉਤਪਾਦ ਦੇ, ਜੋ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵੱਡਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਘਾਟੇ ਦੇ ਜੋਖਿਮ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੋਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, “ਮੇਰੀ ਯੋਜਨਾ ਥੋੜੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸਥਾਨਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦ ਨੂੰ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਵਾਂਗਾ।”

ਸਿੱਟਾ :-

ਲੀਚੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੌਕੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਤਾਜ਼ੀ ਲੀਚੀ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਤੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਧਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਉੱਦਮਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਰ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਰਾਸਤੇ ਖੋਲਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੈਕਿੰਗ, ਭੋਜਨ ਸਮੱਗਰੀ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ, ਰਸਦ, ਗੋਦਾਮ ਅਤੇ ਈ ਕਾਮਰਸ ਆਦਿ। ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਮਾਈਕ੍ਰੋ- ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਸਾਹੀ ਲੀਚੀ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀ. ਆਈ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪੀ ਐਮ ਐਫ ਐਮ ਈ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਲੀਚੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੌਕੇ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੀਚੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਪੇਅ ਪਦਾਰਥ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੂਸਰੇ ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਉਪਲੱਬਧ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਲੇਮਵਤੀ ਪੋਰੋਨੇਰ

ਵਿਗਿਆਨੀ (ਫਲ ਵਿਗਿਆਨ)

ਆਈ ਸੀ ਏ ਆਰ - NRCL

ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ, ਬਿਹਾਰ

ਈਮੇਲ - alemwati@gmail.com

Litchi Processing
A promising value addition
LEISA INDIA, June 2021

